

PAPER

BO‘LAJAK PEDAGOGLARDA KOLOROBATIV YONDASHUV ASOSIDA ESTETIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Aslonova Muqaddas Karimovna^{1,*}

¹Oriental universiteti Pedagogika mutaxassisligi 1- kurs magistranti

* aslonova647@gmail.com

Abstract

Zamonaviy pedagogika sohasida chuqur va puxta bilim, tarbiyaviy yondashuv, shaxs va jamiyat oldidagi mas’uliyat singari ko‘plab muhim xususiyatlar talab qilinmoqda. Jamiyat taraqqiyoti, ma’naviyat yuksalishi va zamonaviy taraqqiyot jarayonlarida aynan pedagog shaxsiga, uning dunyoqarashi, kasbiy fazilatlar va estetik madaniyatiga alohida urg‘u berilmoqda. Har tomonlama yetuk, madaniyatli, badiiy didli, fikr doirasi keng, asriy qadriyatlarni anglagan va zamonaviy tafakkurga ega pedagog shaxsi – jamiyat taraqqiyoti uchun kuchli poydevor sanaladi. Xususan, ta’lim jarayonida kolorobativ (hamkorlikka asoslangan) yondashuv orqali estetik madaniyatni shakllantirish texnologiyalari milliy rivojlanish strategiyasining ajralmas qismi sifatida o‘z dolzarbligini saqlamoqda.

Key words: bo‘lajak pedagog, kolorobativ yondashuv, estetik madaniyat, ta’lim texnologiyalari, jamoaviy ish, pedagogik hamkorlik, ijodiy faoliyat, estetik dunyoqarash, madaniy qadriyatlar, zamonaviy ta’lim.

KIRISH

Kolorobativ yondashuv – bu talaba yoki o‘quvchi-o‘qituvchi, o‘qituvchi-o‘qituvchi va o‘quvchi-o‘quvchi o‘rtasidagi hamkorlik, ochiq muloqot va ijodiy fikrlar almashinuvi asosida tashkil etilgan pedagogik texnologiyadir. Ushbu texnologiyaning asosida o‘zaro hurmat, tenglik, faol ishtirok va har bir ishtirokchining shaxsiy fikri qadrlanadi.

Shu nuqtai nazardan, kolorobativ yondashuv estetik madaniyatni samarali shakllantirish imkonini beradi. Estetik madaniyat – bu shaxsiy dunyoqarash, badiiy did, go‘zallikni idrok etish va qadrlash, oila va jamiyatda odob-axloq, madaniyat, go‘zal muhit shakllantirish ko‘nikmalarining uyg‘unlashgan majmuasidir. Shu bois ham, bo‘lajak pedagogning kasbiy shakllanishida ana shunday madaniyatga ega bo‘lishi, uni yosh avlodga

Compiled on: January 17, 2026.

Copyright: ©2026 by the authors. Submitted to *Advances in Science and Education* for possible open access publication under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\) 4.0 license](#).

yetkazish, ta'lim-tarbiya jarayonining negizi va muhim mezoniga aylanmoqda. Ta'lim tizimida kolorobativ yondashuv mohiyatan hamkorlik, hamjihatlik va faol muloqotni o'z ichiga oladi. Nazariy asoslari va amaliy mexanizmlarining mukammalligi tufayli bu vositalar pedagogik jarayonda estetik madaniyatni ongli ravishda shakllantirish, uni mustahkamlash va zamon ruhiga mos ravishda rivojlantirishga xizmat qiladi. Hamkorlikda o'quv faoliyati, guruhlararo va jamoaviy munosabatlar, loyiha ishlaridagi ishtirok, o'zini-o'zi anglashga da'vat etuvchi topshiriqlarning o'rni alohida ahamiyat kasb etadi. Kolorobativ muhitda bo'lajak pedagog erkin fikrlash, o'ziga ishonish, tanqidiy yondashish, yangi g'oyalarni ilgari surish, muloqot qilish va boshqalar bilan konstruktiv hamkorlik o'rnatishni oson o'zlashtiradi. Mazkur xususiyatlar esa bevosita estetik madaniyat elementlarining shakllanishini va mustahkamlanishini ta'minlaydi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Pedagogik faoliyat doirasida hamkorlik asosidagi yondashuvning asosiy maqsadi – har bir subyektning kasbiy va shaxsiy salohiyatini to'liq ochish, bilim va ko'nikmalarini mukammal namoyon etish, shaxsiy tafakkur va estetik qarashlarni erkin ifoda etish imkonini yaratishdan iborat. Estetik madaniyat tushunchasi, avvalo, o'qituvchining ongli va chuqur o'ylangan har bir harakatida, nutqida, muloqotida va tashqi ko'rinishida o'z ifodasini topadi. Bunda pedagog o'zining intellektual, axloqiy, estetik va madaniy darajasi orqali o'quvchilarning ichki dunyosiga, ma'naviy olamiga, badiiy idroki va tafakkuriga yorqin ta'sir ko'rsatadi. Talabalar va o'quvchilar esa, o'z navbatida, hamkorlik muhitida rivojlanar ekan, nafaqat o'zini, balki atrof-muhit va jamiyat uchun qanday ahamiyat kasb etayotganini ham chuqur anglaydilar. Estetik madaniyatni koloborativ muhitda o'stirish uchun ilk navbatda sog'lom ijtimoiy-psixologik muhit yaratish muhimdir. Jamoada bir-biriga hurmat va ishonch, intilish va faollik, ijodkorlik va o'zaro yordam ideallari olg'a suriladi. Pedagog ham, talaba ham ushbu muhitda zararli stereotiplardan, eski va samarasiz mexanizmlardan voz kechib, yangi texnologiyalar va pedagogik yondashuvlarni sinovdan o'tkazish imkoniyatiga ega bo'ladi. Aynan mana shu

jarayonda zamonaviy estetik madaniyatning negizi mustahkamlanib boradi. Kolorobativ yondashuv asosida estetik madaniyat shakllantirish texnologiyalarida asosiy urg'u guruh va jamoa ruhini shakllantirish, do'stona munosabatlar va o'zaro madaniyatli muloqotni rivojlantirish, har bir subyektga estetik idrok va tafakkur nazaridan erkinlik va mustaqillik berishdir. Bo'lajak pedagoglarda estetik madaniyat sezgirligi, badiiy va madaniy namunalar, milliy qadriyatlar, zamonaviy san'at va hayotbaxsh g'oyalarni anglash va ularga ijodiy yondashish, go'zallikka oshkoralik, hurlik va ijtimoiy mas'uliyat uyg'otuvchi eng kuchli omilga aylanadi [1].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Kolorobativ yondashuvda talabalarning o'zaro ish faoliyatini tashkil qilish, guruhlarda muloqot va hamkorlikda o'qituvchining proaktiv rahbarligi, muammoli vaziyatlarni diskussiya shaklida muhokama qilish, natijada esa umumiy xulosaga kelish, ijodiy yondashuvni rivojlantiradi. Ana shunday faoliyat davomida har bir talabada badiiy tafakkur, o'z va boshqalarning g'oyalariga ochiqlik, madaniyatli va oqilona qaror qabul qilish, yorqin va muvozanatli estetik did kabihayot uchun muhim fazilatlar, chinakam estetik madaniyat asoslari shakllanib boradi. Bo'lajak pedagoglarda kolorobativ yondashuv asosida estetik madaniyatni shakllantirish texnologiyalarini amaliyotga joriy etish davomida pedagogik faoliyatning asosiy yo'nalishlari sifatida quyidagilar muhim o'rin tutadi: hamkorlikda loyihalar yaratish va ularni tanqidiy-tahliliy ko'rib chiqish; turli xil badiiy, madaniy va ijtimoiy mavzularda guruhli tadbir va prezentatsiyalar tashkil qilish; estetika va madaniyat sohasida zamonaviy axborot resurslari bilan ishlash va mazkur bilimlarni amaliyotga tatbiq etish, o'zaro madaniy muloqot, nutq, xulq va did uyg'unligini shakllantirish; ijodiy fikrda erkinlik va tashabbuskorlik, talaba shaxsini o'z-o'ziga baho berishga, mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatish [2].

Estetik madaniyat va kolorobativ yondashuv asosidagi texnologiyalarning pedagog shaxsini shakllantirishdagi asosiy rolini quyidagi jihatlar orqali ham ko'rish mumkin: pedagog faqat o'quv materialini yetkazuvchi emas, balki jamoa yetakchisi, faollashtiruvchi, donishmand va milliy

qadriyatlarni yetkazuvchi zad shaxs sifatida axloqiy va estetik me'zonlarga sodiq qoladi; kelajak avlod ongiga badiiy idrok, san'atga ishtiyoq, milliy va jahon madaniyati namunalari hurmat, go'zal va toza atrof-muhit tarafdori bo'lishni singdiradi; o'qitish jarayoniga ilg'or, zamonaviy metod va texnologiyalar, jumladan, AKT vositalarini, muloqotning interaktiv shakllarini faol tatbiq etadi [3].

Kolorobativ jarayonlarda talabalarning o'zaro muloqotini rivojlantirish, har bir individual fikrga qadriyat sifatida yondashish, o'zaro hurmat va madaniy muloqotni taminlash, hamkorlikda qaror qabul qilish, yaratgan loyihalarni tahlil qilish va baholash, ularni amaliyotda qo'llash orqali pedagog shaxsi badiiy va estetik jihatdan yetuk shakllanadi. Bu jarayonda ranglar, tovushlar, san'at asarlarini qabul qilish kabi badiiy vositalar ham faoliyatga tatbiq etiladi. O'z navbatida, pedagog shaxsi estetik olamdan bahramand, uni o'quvchi va talabalar ongiga singdira oladigan darajaga yetadi. Zamonaviy pedagogika va zamonaviy texnologiyalarning integratsiyasi bo'lajak o'qituvchilar uchun estetik madaniyatni shakllantirishda yangi bosqich, yangi imkoniyatlar va yangi savol-javoblarni yuzaga chiqarib beradi [4].

Bu borada mustaqil ta'lim, masofaviy hamkorlik, global ilm va madaniyat tarmoqlari orqali axborot almashinuvi, tanqidiy va ijodiy fikrlash, rang-barang, zamonaviy did, madaniyviy xilma-xillik va bag'rikenglik muhitini yaratish, har bir shaxsda jamiyat va insoniyat taraqqiyoti uchun mas'uliyat va fidoyilik ruhini tarannum etadi. Bo'lajak pedagoglarda kolorobativ yondashuv orqali estetik madaniyatni shakllantirish texnologiyalarining asosiy fazilatlaridan yana biri shundaki, ushbu muhitda shaxsiy va kasbiy o'sish imkoniyatlari kengayadi. Ana shu jarayonda pedagogik jamoa a'zolari o'zaro do'stlik, faxr va hamkorlik, bir-birini rag'batlantirish, o'zini jamiyat oldida ijodkor, zamonaviy va ma'naviy yetuk inson sifatida his qiladigan darajada rivojlanadilar. Natijada, zamonaviy jamiyat ehtiyojlariga mos, ilg'or fikrli, kuchli badiiy did va estetik tafakkurga ega bo'lajak pedagoglar jamlanadi [5].

XULOSA

Xulosa shuki, ta'lim jarayonida amal qilinayotgan kolorobativ yondashuv asosidagi estetik

madaniyatni shakllantirish texnologiyalari kelajak pedagogining professional va shaxsiy rivoji, barkamol avlod tarbiyasi va jamiyat madaniyatini boyitishning muhim zaminidir. Bu texnologiyalar orqali har qanday ta'lim subyekti o'zini jamiyat oldida javobgar, zamon talablariga mos, badiiy va madaniy salohiyatli inson sifatida ko'ra oladi. Natijada, estetik madaniyatni rivojlangan, g'oyalari, qarashlari va didi yorqin zamonaviy pedagoglar jamiyatimizning barqaror rivojiga salmoqli hissa qo'sha oladi. Kolorobativ texnologiyalar yordamida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlik – pedagog shaxsi uchun zarur bo'lgan eng asosiy sifatlardan biri sifatida shakllanadi. Estetik madaniyatni shakllantirishda hamkorlik, hurmat, ijodkorlik, erkinlik va o'zaro to'g'ri muloqot ustuvor mezon sifatida saqlanib qoladi. Shu tariqa, ta'lim-tarbiya jarayonida bo'lajak pedagoglarda estetik madaniyat poydevorini mustahkamlash, uni zamonaviy, ilg'or va innovatsion texnologiyalar asosida rivojlantirish eng muhim dolzarb vazifa sifatida namoyon bo'lib boraveradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ibragimovich, I. X., & Shovdirov, S. A. (2023). Theoretical Principles of the Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students. *Science and Innovation*, 2(10), 192-198.
2. Karimova, M., & Tuychieva, R. (2019). The Pedagogical Basics of Training Students for Professional, Moral and Educational Function. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 7(10), 311-317.
3. Maksudov, U. K. (2020). Issues of National Values and Social Activity of Students in the Development of Positive Psychology. In *Психологическое здоровье населения как важный фактор обеспечения процветания общества* (pp. 394-396).
4. Mustafayev, Sh. N. (2018). Globallashuv sharoitida talabalarni g'oyaviy-estetik tarbiyalash texnologiyasi (Badiiy to'garaklar faoliyati misolida): p.f.b. f.d. (PhD) disser. avtoreferati. Samarqand.
5. Orinova, N. M. (2021). Bo'lajak o'qituvchilarni kreativlik kompetentligini rivojlantirishning

- pedagogik shart-sharoitlari. Academic Research in Educational Sciences, 2(9), 394-399.
6. Shavdirov, S. A. (2017). Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности. Педагогическое образование и наука, (2), 109-110.
 7. Shovdirov, S. BB, & Boymetov, B. (yil ko'rsatilmagan). Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts. International Journal on Integrated Education.
 8. Yuldashev, Z. M. (2020). Talabalar ijodiy faolligini rivojlantirishda pedagogik sharoitlarning ahamiyati. Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar, 4(3), 82-87.
 9. Yunusova, M. R. (2021). Zamonaviy ta'limda san'atning o'rni va ahamiyati. Ma'rifat, 3(12), 77-80.